

3. Hvem er Jesus? Hvorfor måtte Han dø?

Jesus er kanskje heller ikke slik vi tror. Jeg vet ikke hva de har tenkt de som laget bildene vi kjenner fra søndagsskolen. De framstiller Jesus som en mann med langt hår og sid kappe - noe feminin kanskje. Så har han en sau i armene – fortrinnsvis et hvitt lam, helst ikke et sort får. Alt er snill harmoni og har lite med hverdagen vår å gjøre. Det finnes andre Jesusbilder også. Humanistene har ofte framstilt Jesus som humanist. De politisk radikale har framstilt han som en radikaler. Vi har faktisk alle en tendens til å framstille ham slik at han passer til våre følbare behov og garanterer for våre liv og verdier. I dag blir han ofte framstilt som en som godtar det meste i kjærlighetens navn, som vil at kjærligheten skal få fritt løp, og oppløser alt av normer og bud. Han er så tolerant at alt må ansees som like bra. Det eneste du ikke har lov til er å si at noen har tatt imot frelse og evig liv mens andre ikke har det. Uansett, Jesus ruver i verdenshistorien. Hinduismen ser på ham som en av mange personer gud har åpenbart seg gjennom. Islam ser på ham som den største profeten nest etter Muhammed. Historikerne ser hvordan han har preget hele den vestlige historie.

Men hvem er han egentlig? Hva sier Bibelen?

Sann Gud og sant menneske

For religiøse mennesker, var Jesus langt fra moteriktig. Det som i størst grad provoserte på Jesu tid og i tiden etterpå, var de kristnes påstand om at Jesus var både sann Gud og sant menneske. Hvordan kunne Gud, som var så stor, opphøyd og hellig, bli et menneske – til og med en baby? Og hvordan kunne det åndelige og opphøyde gå i forening med noe så lavt og mindreverdige som det materielle? Enda verre: Hvordan kunne den opphøyde og åndelige Gud lide og dø?

Skulle en lage en religion som var generelt ”salgbar”, burde en ikke komme med slike påstander. Den frodige kirkelederen i Nord-Afrika, Tertullian (ca år 200), argumenterte med at en slik lære ville ingen finne på å dikte opp. Den var så usannsynlig at den rett og slett måtte være sann. Så manglet det ikke på folk som gjorde det de kunne for å gjøre kristendommen litt mer salgbar og moteriktig. Noen betonte Jesu guddommelighet i den grad at han ble mindre menneskelig. Andre betonte hans menneskelighet slik at han ble mindre guddommelig. Slik er det fremdeles. Mange religiøse mennesker godtar at Jesus var en stor person, at han var en profet, eller at han på en særlig måte var Guds representant. Men å si at han rett og slett var – og er – Gud, føler en er å gå for langt.

Det nye testamente har aldri gjort noe forsøk på å gjøre kristendommen salgbar. Det forkynner at Jesus var noe langt mer enn et spesielt åndelig utrustet eller karismatisk menneske. Jesus er sann Gud, han har vært til fra evighet av. Han ble ikke til den første julenatt. Han har alltid vært til, men han forlot sin himmelske herlighet, var ni måneder i sin mors livmor og ble født som et menneske. "Han kom fra himlens høye slott, ned til vår arme jord", som vi synger i julesangen.

Jesus selv gjorde virkelig krav på å være Gud! "Jeg og Far er ett", sa Jesus (Joh 10,30).

"Herre, vis oss Far, det er nok for oss", sa disippelen Filip en gang. Jesus svarte: "Kjenner du meg ikke, Filip, enda jeg har vært hos dere så lenge? Den som har sett meg, har sett Far.

Hvordan kan du da si: Vis oss Far?" (Joh 14,8-9) "Sønn, dine synder er tilgitt", sa Jesus til en lam mann som ble firt ned foran ham. Da reagerte fariseerne. "Hvordan kan han si slikt? Han spotter Gud! Hvem andre enn Gud kan tilgi synder?" Og fariseerne hadde rett. Bare Gud kan tilgi synd. Nå sto altså Jesus og demonstrerer at han var Gud! (Mark 2,1-12) De som hørte Bergprekenen måtte oppfatte det på samme måte. Det var uhørt at han kunne si "Dere har hørt det er sagt til fedrene...", og så legge til: "Men jeg sier dere..." Da gav han sine egne ord samme vekt og autoritet som Guds Ord.

Samtidig er Jesus sant menneske. Han ble født på vanlig måte og utviklet seg fra barn til voksen som alle mennesker. Han underordnet seg foreldrene sine. Han fastet og ble sulten, han var trett og trengte søvn. Han hadde det fysisk vondt på korset, han døde, og han ble begravd. Det at Jesus er sant menneske, betyr at han vet hvordan vi har det. "For vi har ikke en øversteprest som ikke kan lide med oss i vår svakhet, men en som er prøvet i alt på samme måte som vi, men uten synd" (Hebr 4,15). Når vi kommer til Jesus, kommer vi altså til en som ligner oss og forstår oss. Hvordan kan en evig, allestedsnærværende Gud bli menneske på den måten? Vi fatter det ikke. Men Bibelen sier at det er slik. Den engelske, kristne forfatteren C.S.Lewis har satt det på spissen: "Kom ikke å si at Jesus var en stor profet eller lignende, for det har han aldri selv påberopt seg å være. Han påberopte seg å være Guds Sønn og et virkelig menneske. Enten må han ha fusket, eller han var det han sa at han var. Noen mellomting er ikke mulig. Denne personen må enten forkastes eller tros".

Jesus sonde våre synder og forsonde oss med Gud

Vårt største problem er faktisk Gud! Vi er det bibelen kaller syndere og opprørere. Vi har selv plassert oss utenfor fellesskapet med vår Skaper og kan derfor si at vi er fortapte. Vi har alle i større eller mindre grad gjort opprør mot ham og insistert på å være våre egne herrer framfor å ha ham som Herre. Vi har brutt hans bud som han har gitt oss for at vi selv og vår neste skal

ha det godt, og vi har til og med gjort det med vitende og vilje. Bibelen gjør det klart at vi alle fortjener dom, straff, død og fortapelse. "Syndens lønn er døden" (Rom 6,23).

Ordet "soning" er ikke et spesielt religiøst ord. Vi bruker ordet i betydningen "å ta en straff". Bibelen bruker ordet om det som skjedde da Jesus døde på korset. Men han sonet ikke for sine egne synder, men for våre! Han tok den straffen du og jeg hadde fortjent. Den danske teologen og forfatteren Leif Andersen har en glimrende og utfordrende formulering: "Aldri har noen lidd en så fortjent død som Jesus. Det var bare ikke han som hadde fortjent den, men vi". Eller for å si det med Paulus: "Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld" (Gal 3,13). Profeten Jesaia sa det slik. "Men han ble såret for våre overtredelser og knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom" (Jes 53,5). Av en eller annen ubegripelig grunn er Gud så glad i oss mennesker at han gjør alt for å redde oss fra vår velfortjente dom. Han var til og med villig til å gi sin egen Sønn til å sone våre synder. Legg nå merke til at Faderen ikke tvang Sønnen til å gi sitt eget liv. Det nye testament er helt klar på at Jesus gjorde det av sin egen frie vilje. Det var ikke bare Faderen som elsket oss. Sønnen gjorde det også. Han ville i vårt sted være det fullkomne offer for våre synder. Jesus er en soning for våre synder, ja, ikke bare for våre, men for hele verdens! (1.Johannes)

Det var ikke spesielt fromme mennesker Jesus gav sitt liv for heller. Det var ingen av de menneskene som sto rundt Jesu kors på langfredag som imponerer oss med gode kvaliteter. De var svake, ugudelige og syndere alle sammen (Rom 5,6-8). Disiplene var redde og feige, Pilatus felte dommen over Jesus mot bedre vitende, prestene var bare opptatt av å få en konkurrent av veien, soldatene kastet lodd om Jesu klær. Den eneste det var litt tak i, var røveren som kunne innrømme at han fikk som fortjent. Han var i det minste ærlig. Han vågde seg inn i sannhetens lys med sitt liv, i et lys vi også kan se Han som er lyset og som gir oss lys. Vi kan virkelig undre oss over en kjærlighet som er så stor at den er villig til å gi sitt liv for slike mennesker. Forsoning er heller ikke bare et religiøst ord. Vi snakker fremdeles om forsoning mennesker imellom, og at fiender kan bli forsonet med hverandre. Vi som har gjort opprør mot Gud, var i utgangspunktet hans fiender. Men Gud forsonet oss med seg gjennom det Jesus gjorde på korset. "Da vi ennå var fiender, ble vi forsonet med ham ved hans Søns død"(Rom 5,10 Se også Kol 1,21-22). Vi har forresten fremdeles en gammel syndig natur i oss som vil gjøre opprør mot Gud og som dermed ligger i fiendskap med ham. Kristenlivet er derfor en kamp, som kun kan vinnes ved å leve i lyset.

Nok en gang må vi komme med en viktig presisering: Når vi snakker om dette, er det kanskje noen som ser for seg en Gud som bare er sur og vred, og så må Sønnen ile til for blidgjøre

ham. Eller de ser kanskje Gud som en ufølsom Far som ofrer sin eneste Sønn. Men det er ikke slik Bibelen skildrer det. Det var Gud selv som tar initiativet til forsoningen, og Jesus gikk helt frivillig inn i denne tjenesten. Gud elsket oss i den grad at han selv tok initiativet til å skape fred mellom oss og ham, og Jesus elsket oss i den grad at han var villig til å gi sitt eget liv. Jesus sonet våre synder slik at vi kan få tilgivelse. Jesus forsonet oss med Gud slik at vi kan få fred med ham. Vi må ikke underslå at det blir mer og mer vanlig å snakke om forsoning uten å gjøre den avhengig av soning. Da døde ikke Jesus stedfortredende for våre synder, men han kom for å demonstrere Guds kjærlighet og solidaritet med alle oss mennesker – kanskje særlig med dem som føler seg utenfor, lider og har det vondt. Representantene for denne retningen vil faktisk si at vi har misforstått dersom vi tror at Jesus kom for å dø for våre synder. Nå vil heller ikke vi benekte at Jesus kom for også å vise oss Guds kjærlighet og solidaritet med oss mennesker. Men når det er så mange bibelvers som så klart forkynner at Jesus døde i vårt sted, kan ikke vi la være å forkynne det samme. Men i noen miljøer er altså læren om at Jesus sonet våre synder svært lite moteriktig. Men det viktigste er ikke hva som er på moten. Det viktigste er hva Bibelen sier.

Den oppstandne

Det er ikke så lenge siden noen hevdet at Jesu grav og hans jordiske levninger nå er funnet. Påstanden er høyst tvilsom og bør neppe tas på alvor. Det interessante er imidlertid hvor mange som rett etterpå rykket ut og forkynnte at selv om dette var tilfelle, så ville det ikke ha noe å si for troen. Jesus kan leve i våre hjerter selv om hans legeme ligger i sin grav. Han kan ha vært en stor lærer og et viktig forbilde selv om han ikke stod opp legemlig.

Det nye testamente er ikke enig i dette. Der sier Paulus klart og tydelig: "Men er Kristus ikke stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro er meningsløs... Hvis vårt håp til Kristus bare gjelder dette liv, er vi de ynkeligste av alle mennesker" (1 Kor 15, 14 og 19).

Det mangler ikke på folk som har prøvd å finne en naturlig forklaring på Jesu oppstandelse. Forklaringene går stort sett i tre retninger:

1) Jesus var bare skinndød. Det er neppe sannsynlig at Jesus bare var skinndød. Han hadde fått 39 piskeslag, og det var en så hard straff at det mangler ikke på eksempler på at de som ble utsatt for den rett og slett døde av den. Så måtte han slite seg fram i varmen med en kjempe tung bjelke til et kors. Så hang han på korset i solsteiken, og da han ble tatt ned var det flere som konstaterte at han var død. Er det rimelig å tro at noen etter alt dette våkner opp igjen etter å ha ligget i to døgn i en kald steingrav? Er det rimelig å tro at noen i en slik tilstand er i stand til å vikle seg ut av et likklede og velte en tung stein?

2) Det var noen som stjal liket. Det ville i så fall ikke ha vært så lett siden graven var bevoktet. Og det er slett ikke lett å tenke seg hvem som kunne ha gjort det. Det kan verken ha vært de jødiske eller romerske ledere. Da disiplene stod fram midt i Jerusalem og forkynte at Jesus var stått opp, var det nemlig ingen av disse gruppene som kunne vise til at de visste hvor liket var. Det ville de nok mer enn gjerne ha gjort om de hadde muligheten til det. Det ville vært et meget effektivt våpen mot en forkynnelse de ikke likte. Kan disiplene ha gjort det selv? Det er en enda mer umulig tanke. Flere av apostlene led martyrdøden. Er det på noen måte rimelig å tro at de hadde vært villige til å påta seg lidelse og død dersom de visste at de forkynte en løgn?

3) Disiplene må ha vært utsatt for syner og hallusinasjoner.

Problemet er bare at flere mennesker som regel ikke har de samme hallusinasjonene samtidig. Og når vi hører om det modige livet de levde, får vi ikke inntrykk av at de var lett påvirkelige mennesker. De må, på tross av at de trodde på ting vi kan synes er ganske umulige, ha vært forholdsvis jordnære mennesker. Beretningene om Jesu oppstandelse er i høyeste grad en utfordring. For at det skjedde noe med disiplene, er hevet over enhver tvil.

De som før var både redde og feige står etter hvert fram med et mot og en vitnetrang som er imponerende. De ble helt forvandlede mennesker. Og bare 50 dager etter at Jesus døde og i den samme byen var det ingen som kunne motsi dem som forkynte at han ikke lenger lå i sin grav, men var stått opp fra de døde.

Vi får en følelse av at det er mye enklere å tro at Jesus virkelig stod opp fra de døde enn det er å finne gode bortforklaringer.

Disiplene fikk virkelig møte den oppstandne Jesus! Et slikt møte kan vi også få. Det at Jesus har stått opp og lever, betyr for det første at vi også kan ha personlig samfunn med den oppstandne Jesus. "Han går ved min side, han leder min gang", står det i en kristen sang. En annen sang heter: "Tett ved sida mi går Jesus". Slik kunne vi ikke synge dersom ikke Jesus fremdeles lever. Det løftet Jesus gav disiplene sine før himmelfarten, "Se jeg er med dere alle dager, inntil verdens ende" ville være ganske meningsløst dersom ikke Jesus fremdeles lever. Jesu oppstandelse er, for det andre, en begivenhet som viser at Jesus virkelig var Guds Sønn. Er han fremdeles i sin grav, har vi grunn til å at han bare var en lærer som kom med uetterrettelige påstander. Har han ikke stått opp, vet vi ikke om han døde for sine egne synder eller våre. Det at Jesus sto opp igjen, viser oss at han virkelig var Gud og at Gud har godtatt det offeret han bar fram for oss.

For det tredje: Siden Jesus var sant menneske, har Gud ved å oppreise Jesus vist at han er i stand til å reise opp mennesker slik at de står opp fra de døde og kan leve i samfunn med Gud.

Jesus fremstilles i Bibelen som vår bror som har gått i forveien for oss. Han har banet veien helt opp til himmelen slik at vi kan følge etter. Har ikke Jesus stått opp, er Bibelens budskap om legemets oppstandelse ikke troverdig.

De første kristne var ivrige etter å forkynne både at Jesus døde for våre synder og at han sto opp igjen. Det er grunn til å spørre om vi i noen kristelige sammenhenger har betont det første av disse punktene så sterkt at vi har kommet i skade for å betone oppstandelsen for lite.

Jesus er Konge og Herre

Jesus døde for våre synder og sto opp igjen. Det er påskens budskap. Deretter for han opp til himmelen og sitter nå ved Faderens høyere hånd og har kongemakten sammen med ham. Vi bekjenner ikke bare Jesus som vår Frelser, men også som vår Herre. Det er dette vi minnes om på Kristi himmelfartsdag.

Fra sin himmelske trone sender han Den Hellige Ånd over alle sine disipler. Det får vi høre i pinsen. Vi skal dessuten komme tilbake til dette temaet. På den aller siste dag skal han komme igjen, stå fram med all sin kongemakt, skape en ny himmel og en ny jord og dømme levende og døde. Den dagen kan ingen lenger tvile på at han er Herre og at han har all makt. Dette forkynnes det om på de aller siste søndagene i kirkeåret, de som kommer i slutten av november.

Den eneste veien til Gud

”Jeg er veien, sannheten og livet”, sa Jesus (Joh 14,6). Det er et utsagn de fleste religiøse mennesker, hinduisten iberegnet, godt kan underskrive. Men Jesus stoppet ikke med disse ordene. Han fortsatte: ”Ingen kan komme til Faderen uten ved meg”. Dette er noe mange religiøse mennesker reagerer på. Hinduisten, for eksempel, har ikke noe imot å si at Jesus er én av mange mulige veier. Men at han er den eneste veien, det får han seg ikke til å tro. Men det er altså det Jesus sier. Den som vil møte Gud, komme inn i hans rike og bli hans barn, må først komme til Jesus.

Evangeliene forteller oss om mange mennesker som kom til Jesus på mange forskjellige måter og ut fra mange forskjellige behov. Det har alltid vært mange veier som fører til Jesus. Men det er altså bare en vei som fører til Gud. Det er veien gjennom Jesus.

Det høres verken tolerant eller moteriktig ut å si dette. Men det er altså dette Bibelen sier.

Jesus vil gjenopprette

Gud vil fremdeles at vi skal leve i et nært og åpent forhold til ham, er trygt og gjensidig forhold til vår neste, et sunt og trygt forhold til oss selv, og med et forvalteransvar i forhold til verden. Jesus kom for å nyskape oss og hjelpe oss til å leve rett i alle disse viktige relasjonene. Men han kom altså først og fremst for å dø for våre synder og gjøre det mulig for oss å bli tilgitt og få del i frelsen og det evige livet. Uansett hvor mange og store problemer vi måtte synes at vi har, er det ett problem som er så mye større enn alle de andre. Problemet heter synd. Og uansett hvor mange og store behov vi synes vi måtte ha, så er det et behov som er aller, aller viktigst – selv om det ikke alltid føles slik: Det er behovet for tilgivelse og frelse. Korstegnet i illustrasjonen vår sier nettopp noe hva som er utgangspunktet og foreutsetningen for at det kan skje noe med de fire relasjonene som har blitt vanskelige.